

Nr 23

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.

Genom en den 26 februari 1965 dagtecknad proposition, nr 92, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framläggs förslag till vissa bestämmelser som erfordras för genomförande av 1965 års folk- och bostadsräkning. Enligt förslaget skall uppgifterna till denna räkning i regel användas även för mantalsskrivningen. Särskilda mantalsuppgifter skall alltså normalt inte lämnas hösten 1965. De föreslagna bestämmelserna avser vidare bl. a. kommunernas medverkan vid insamling och granskning av de lämnade uppgifterna.

Författningsförslaget

Det vid propositionen fogade författningsförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Förordning

**med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning
år 1965 m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till allmän folk- och bostadsräkning år 1965 skola skriftliga folkräkningsuppgifter och fastighetsuppgifter lämnas i enlighet med denna förordning.

2 §.

Folkräkningsuppgift skall lämnas för varje bostadslägenhet och för varje person som skall mantalsskrivas i riket för år 1966.

Är bostadslägenhet bebodd av någon som skall mantalsskrivas för år 1966 såsom bosatt i lägenheten, skall uppgiften avse lägenheten och dem som skola mantalsskrivas såsom bosatta i denna. Uppgiften skall lämnas av den som på grund av äganderätt eller hyresavtal eller på annan därmed jämförlig grund disponerar lägenheten i dess helhet. Finnes i fråga om viss bostadslägenhet icke någon som skall mantalsskrivas för år 1966 såsom bosatt i lägenheten, skall folkräkningsuppgift för lägenheten lämnas av fastighetens ägare eller den som är i hans ställe.

Folkräkningsuppgift skall även lämnas av den som skall mantalsskrivas utan att vara bosatt i bostadslägenhet. För den som har gemensamt hushåll med annan, skall sådan uppgift dock lämnas av den som förestår hushållet.

Den som skall upptagas på annans folkräkningsuppgift äger om han så önskar lämna uppgifter om sig på egen blankett. Blanketten skall därvid i slutet konvolut, försett med namn på den person uppgifterna avse, överlämnas till den som har att avlämna folkräkningsuppgiften för att bifogas denna.

3 §.

Fastighetsuppgift skall, om Konungen ej bestämmer annat, lämnas för varje fastighet inom vilken finnes bostadslägenhet.

Fastighetsuppgift lämnas av fastighetens ägare eller den som är i hans ställe. För arrenderad fastighet skall dock uppgiften lämnas av arrendatorn.

4 §.

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ om bostadslägenhet äga ej tillämpning på lägenhet som — trots att den är avsedd att användas för bostadsändamål — nyttjas uteslutande för annat än bostadsändamål, t. ex. såsom kontor, lager, verkstad eller dylikt. Sommarvilla, sportstuga, kolonistuga eller annan sådan byggnad anses som bostadslägenhet endast om byggnaden användes som stadigvarande bostad.

5 §.

Folkräkningsuppgift som avses i 2 § andra stycket skall av den, som icke själv äger fastigheten, den 11 oktober 1965 lämnas till fastighetsägaren eller den som är i hans ställe.

Uppgiftsskyldig som avses i 2 § tredje stycket skall vid samma tid lämna folkräkningsuppgift inom mantalsskrivningsdistriktet till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller till särskilt anordnat insamlingsställe. I Stockholm och Göteborg skola här avsedda uppgifter lämnas till uppbördsverket vid samma tid.

Folkräkningsuppgift må lämnas i slutet konvolut, försett med anteckning om namn på den eller dem uppgiften avser.

6 §.

Fastighetsägaren eller den som är i hans ställe skall tillse, att samtliga uppgifter som avses i 5 § första stycket lämnats samt att uppenbart oriktig eller ofullständig uppgift såvitt möjligt rättas eller fullständigas. Har uppgift lämnats i slutet konvolut, gäller dock denna skyldighet endast anteckningarna på konvolutet.

7 §.

Folkräkningsuppgift som fastighetsägaren eller den som är i hans ställe skall lämna enligt 2 § andra stycket, uppgifter som mottagits enligt 5 §

och i förekommande fall fastighetsuppgift skola senast den 13 oktober 1965 lämnas till vederbörande roteombud eller, om roteombud ej finnes, till pastor eller till särskilt anordnat insamlingsställe. I Stockholm och Göteborg skola uppgifterna i stället lämnas till uppborgsverket inom tid som verket bestämmer.

8 §.

Folkräkningsuppgift och fastighetsuppgift skola upprättas i enlighet med de närmare föreskrifter Konungen meddelar och på blanketter enligt fastställda formulär.

Blanketter till folkräkningsuppgift och till fastighetsuppgift skola på statsverkets bekostnad tillhandahållas de uppgiftsskyldiga i den ordning Konungen föreskriver.

Formulär till folkräkningsuppgift och fastighetsuppgift fastställas av statistiska centralbyrån efter samråd med centrala folkbokförings- och uppborgsnämnden.

9 §.

Det åligger kommunens styrelse att på sätt närmare anges i 10—12 §§ biträda vid upprättande och insamling av folkräknings- och fastighetsuppgifterna samt svara för granskning och rättelse av uppgifterna.

Kommunens styrelse må uppdraga åt särskilt granskningsorgan med sammansättning och arbetsordning som styrelsen bestämmer att handha uppgifterna enligt första stycket. Styrelsen skall utse en granskningsledare.

Roteombuden äro, även om de icke ingå i granskningsorganen, skyldiga att medverka i dessas arbete och äro därvid underställda granskningsledaren.

Kommunens styrelse eller i förekommande fall granskningsorganet skall, där det ej sker genom roteombud, för kontroll av uppgiftsmaterial på annat lämpligt sätt följa arbetet vid för-skrivning enligt 45 § folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 (nr 469).

10 §.

Kommunens styrelse skall tillse

att de uppgiftsskyldiga i kommunen erhålla handledning och hjälp vid uppgiftsskyldighetens fullgörande,

att de insamlade uppgifterna granskas, fullständigas, rättas och numreras,

att kompletterande uppgifter lämnas,

att uppgiftsmaterialet blir berett för den fortsatta bearbetningen,

att de inkomna uppgifterna därefter överlämnas för fortsatt bearbetning enligt anvisningar som meddelas av statistiska centralbyrån.

Arbetet med granskning, fullständigande och rättande av uppgifter skall bedrivas så att uppgiftslämnare ej betungas onödigt.

Granskningsledaren eller den han utser äger hos mantalsskrivningsförrättare taga del av anteckningar i stomme till mantalslängd.

11 §.

Granskningsledare må av fastighetsägare och annan uppgiftsskyldig inhämta upplysningar rörande förhållanden som omfattas av uppgiftsskyldigheten. Granskningsledaren må vidare från den som icke själv skall lämna folkräkningsuppgift inhämta erforderliga upplysningar rörande honom.

12 §.

Har folkräkningsuppgift eller fastighetsuppgift ej lämnats inom föreskriven tid eller lämnas icke upplysningar som begärts enligt 11 §, må granskningsledaren hos mantalsskrivningsförrättaren påkalla att den försumlige anmanas fullgöra sin skyldighet.

I fråga om sådan anmaning äga bestämmelserna i 44 och 63 §§ samt 64 § 2 mom. folkbokföringsförordningen om anmaning att fullgöra uppgiftsskyldighet till mantalsskrivning och om vite motsvarande tillämpning.

13 §.

I fråga om mantalsskrivningen för år 1966 gälla följande särskilda bestämmelser.

Vad som sägs i folkbokföringsförordningen om skyldighet att lämna mantalsuppgift äger icke tillämpning. Envar må dock framställa yrkande om sin mantalsskrivning genom att lämna mantalsuppgift den 11 oktober 1965.

I stället för bestämmelserna i 40 § folkbokföringsförordningen om huvudförteckning gäller, att sådan förteckning skall lämnas endast om vederbörande kommun beslutat om huvudförteckning för lokala ändamål. I sådant fall fastställer kommunen formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. Blanketter till sådant formulär skola tillhandahållas de uppgiftsskyldiga genom kommunens försorg och på kommunens bekostnad.

Folkbokföringsförordningens bestämmelser om uppgifter till mantalsskrivningen gälla uppgifter som lämnats till folk- och bostadsräkningen år 1965, såvitt avser tillämpning av 27 § 3 mom. samt 41 och 45 §§ ävensom, i den mån Konungen bestämmer, 50 § förordningen.

Bestämmelsen i 47 § andra stycket andra punkten folkbokföringsförordningen äger icke tillämpning.

14 §.

De ytterligare bestämmelser som fordras för folk- och bostadsräkningen år 1965 meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Inledning

I prop. 1965: 1 (bil. 9 s. 16) anmäldes vissa frågor i samband med den allmänna folk- och bostadsräkningen år 1965. De av statistiska centralbyrån framlagda planerna i sådant hänseende har därvid ansetts i huvudsak kunna godtas. De närmare riktlinjerna för folk- och bostadsräkningens utförande borde dock, framhölls det i nyssnämnda proposition, få slutligt prövas i samband med att Kungl. Maj:t fastställer plan för undersökningarna. I enlighet härmed hemställdes bl. a. att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1965/66 anvisa reservationsanslag av 3 800 000 kr. till 1965 års folk- och bostadsräkning. I sammanhanget uttalade departementschefen sin avsikt att i särskild proposition lägga fram förslag rörande bl. a. den medverkan från kommunernas sida som kan finnas erforderlig i samband med granskningen av uppgifterna till folk- och bostadsräkningen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 januari 1965 har statistiska centralbyrån framlagt förslag till erforderliga administrativa bestämmelser för folk- och bostadsräkningens genomförande och för dess samordning med mantalsskrivningen. Dessa förslag har tillkommit efter samråd med centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden. Till grund för centralbyråns förslag har legat en av centralbyrån i december 1964 utsänd promemoria med förslag till lokala rutiner, som remitterats till representanter för pastorsämbeten, mantalsskrivningsförrättare och kommuner. Dessa remissinstanser har utan undantag i huvudsak tillstyrkt de av centralbyrån framlagda förslagen.

Mantalsskrivning och tidigare folk- och bostadsräkningar

Såvitt angår gällande bestämmelser om mantalsskrivning och beträffande tidigare folk- och bostadsräkningar får utskottet hänvisa till förevarande prop. 1965: 92 s. 6—7.

Statistiska centralbyråns förslag

I prop. 1964: 1 (bil. 9 s. 16) har lämnats en redogörelse för statistiska centralbyråns preliminära planer för folk- och bostadsräkningen. Centralbyrån har därefter i skrivelse den 11 januari 1965 närmare utvecklat sitt förslag. För det närmare innehållet i förslaget får utskottet hänvisa till prop. 1965: 92 s. 7—10.

Departementschefen

Departementschefen anför i prop. 1965: 92 (s. 10—11) följande.

Inför 1960 års allmänna folk- och bostadsräkning blev frågorna om uppgiftsmaterialet, samordningen med mantalsskrivningen samt den lokala granskningen grundligt utredda. De rutiner som då utarbetades visade sig i praktiken fungera tillfredsställande. En vägledande princip vid planeringen av 1965 års allmänna folk- och bostadsräkning har därför varit, att denna räkning så långt som möjligt skall utföras enligt de rutiner som tillämpades år 1960. Den förestående omläggningen av folkbokföringsväsendet till automatisk databehandling (ADB) påverkar inte genomförandet av 1965 års räkning. Däremot blir det inför år 1970 aktuellt med en anpassning till de nya ADB-rutinerna, varför en allmän översyn och omläggning av insamlingsmetoderna bör anstå till dess.

De år när folk- och bostadsräkningar hålls krävs av naturliga skäl att utförligare personuppgifter lämnas än som behövs andra år. Det är givetvis ett angeläget önskemål, att uppgiftsskyldigheten inte blir onödigt betungande. Det bör således undvikas att man vid samma tidpunkt och till samma

myndigheter skall behöva lämna två olika blanketter med delvis samma innehåll. Detta sker lämpligast genom att man för räkningen och mantalskrivningen använder en gemensam blankett, såsom skedde år 1960. Därmed vinner man också för myndigheternas del en arbetsbesparing i fråga om sortering, granskning och komplettering av uppgifterna. Mantalsuppgifterna kan därför enligt min mening slopas vid höstens mantalsskrivning, vilket innebär att de för mantalsskrivningen erforderliga uppgifterna hämtas ur materialet för folk- och bostadsräkningen. Den som så önskar skall dock ha möjlighet att lämna mantalsuppgift.

Från huvudregeln att varken huvudförteckning eller mantalsuppgift skall inhämtas infördes genom särskild bestämmelse i 1960 års förordning en möjlighet till undantag. Enligt detta stadgande kunde Kungl. Maj:t efter framställning av statistiska centralbyrån, där så prövades erforderligt på grund av särskilda förhållanden, förordna att dessa bestämmelser inte skulle äga tillämpning i fråga om viss kommun. Eftersom någon ansökan inte inkom år 1960, kan något behov av sådant undantag inte antas föreligga vid den nu aktuella räkningen. Jag tillstyrker därför centralbyråns förslag att bestämmelsen slopas.

Det bör vidare liksom år 1960 vara möjligt att i princip slopa de särskilda s. k. huvudförteckningar som det enligt 40 § folkbokföringsförordningen åligger fastighetsägare att avlämna. Från denna regel bör dock finnas möjlighet att medge undantag. I vissa kommuner har nämligen huvudförteckningarna genom kommunala beslut för närvarande ett vidare innehåll än för riket i övrigt. Kommunen har nämligen rätt att besluta att huvudförteckning för lokala ändamål skall innehålla speciella uppgifter. I sådant fall fastställer kommunen särskilt formulär till huvudförteckning att tillämpas inom kommunen. De uppgifter som skall insamlas till folk- och bostadsräkningen torde inte alltid kunna ersätta de nämnda huvudförteckningarna. Det synes därför nödvändigt att låta kommunerna behålla möjligheten att vid höstens mantalsskrivning avkräva fastighetsägarna uppgifter på huvudförteckning. En förutsättning bör dock liksom tidigare vara, att kommunen särskilt beslutar därom och själv ombesörjer erforderliga blanketter. I kommun där sådant beslut inte meddelats bör huvudförteckningen på samma sätt som nyss förordats beträffande mantalsuppgifterna helt kunna ersättas av de uppgifter fastighetsägarna skall lämna till folk- och bostadsräkningen.

Den föreslagna tiden för uppgifternas avlämnande, den 11 oktober 1965 för hela riket, föranleder ingen erinran från min sida.

Den av statistiska centralbyrån föreslagna organisationen av kommunernas medverkan i granskningsarbetet överensstämmer med 1960 års. Eftersom det allmänt vitsordats att organisationen då fungerat tillfredsställande och den alltjämt synes ändamålsenlig vill jag tillstyrka att den genomförs. I huvudsak innebär förslaget att kommunens styrelse skall biträda

vid upprättande och insamling av uppgifterna samt svara för granskning och rättelse. Dessa arbetsuppgifter kan styrelsen delegera till ett särskilt granskningsorgan. Styrelsen skall utse en granskningsledare och under denne lyder även roteombuden. Som allmän princip för granskningsarbetet bör gälla att det skall bedrivas på ett sådant sätt att uppgiftslämnarna inte betungas i onödan.

Liksom vid tidigare undersökningar av liknande art bör ersättning av statsmedel inte utgå för kommunernas här berörda medverkan i folk- och bostadsräkningen.

De framlagda förslagen till övriga författningsbestämmelser på området kan jag i sak biträda.

Förslag till vissa kompletterande föreskrifter, främst rörande detaljinhållet i formulären till folk- och bostadsräkningen samt vissa administrativa frågor om samordning av räkningen och mantalsskrivningen, torde jag sedermera få anmäla för Kungl. Maj:t.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 92.

Stockholm den 4 maj 1965

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:
från första kammaren: herrar Alexanderson, Svante Kristiansson, Erik Jansson, Akesson, Schött, Sundin* och Torsten Hansson;
från andra kammaren: herrar Nyberg, fru Torbrink, herrar Grebäck*, Johansson i Öckerö*, Svenning*, Sundelin*, Bengtson i Solna och Svanberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.